

Pilaqni Hivuranailrumik, Ihuaqhihimani, Aaniaqtailiniqlu Iglukhat Iqaluktuuttiami, Nunavut: Ihivriurniq Naunaiyaqhimayut

Gloria Song, PhD Uuktuqtuq, Iliharvia Maligaliqutit, Iliharvigyuanga Ottawami
May 2025 | gsong028@uottawa.ca

Ihivriurnikkut havaakhat turaaqhimayut iglutigut ayuqhautit Iqaluktuuttiaq, Nunavunmi, atuqhugit aplihuutit nunallaani ilaayunun uvvalu kivgaqtuutit tunihiyut, imaalu ihivriuhugit maligat, maliruagakhat, maligakhat, atugakhat, titiqqat, uvvalu aahiit titiraqhimayut haffumuuna tautungnaqtunik iliharvigyuat idjuhilitigut

Taamna havaakhaq ilittuqhainiaqtuq igluiliurnikkut, igluiliurnikkut hanaqidjutikharnik talvani Ukiuqtaqtumi titiraqhimayunik: Una naunaiyaangat qanuq aadjikiiviyaktunik hanaqidjutikharnik avaliqangittumik atuqtakharnik inungnun atuqpakhimayainik talvuuna igluiliurnikkut aulahimaaqtunik

Ihumagiblugillu qilamiurnikkut hiniktarviit iglullu

Piqalluanguinmat piqarninga qilamiuqtuqaliqqat nayugangit qaffiniglu nuutirniq ikayuutikhamigluuniit iglukhangit kitunik, aimavikhaittunut ilaani ikhivautaryuanik hiniqattaqtut inairutikkutlu.

Hivituyumik-kikliqaqtut, Inuit-pihimayut, Inuit-hivuliqhuqtut ikayuutit qimaavingnun uvvalu nuutirnikkut iglutigut pinahuarutit ikayuutauniaqtut aihimavikhaqanngittunun atauttinun taapkualu igluqaqtut nunavunmi. Una ikayuutikhaq akhuurnaqtuq tapkuninnga qiniqhimaqtun piyumangittunik talvannga igluqaqtunik ayungnautiqaqtunik inungnullu ilaayunik talvani ihuinaaqtunik maligaliqidjutikharnik hanaqidjutikharnik taimaa ikayurumayut ihuinaaqhimaittumigluuniit talvani nunallaani itiqtauhimaittumik.

Kitunullqaak iglukhat

Auladjutait inuit igluit hamma: Nunavunmi kavamatkut ihumayut inungnut iglukhainnik ihuaqhautikhat piliuqtauhimayut tamavjainnik amigaitqiyaniq iglukhainnik, iglukhailluqtut, nahuuriyamingnik inullaat nuutirniaqtait aallanut iglukhainnik. Kihimi, amigaittut inuit nunallaani mikhaagun inuit iglukhait iglutigut piyakhamingnik hivituyumik-kikliqaqtut. Una ihumagiyauyuq ihivriuqtauyukhaq uumani qangaraalungnittanik avatinganik, piyuq kavamatkut akhuurutingit akhuuqugiami Inuit amihuuningit piliuriami Iqaluktuuttiami naunairlugit iglukhamut tuniqhainiganik.

Nutaqluqtut titiraqhimayut: Naunaiyaqtauhimayut angiyumik piyumayuyut uvvalu ihualluanguittut iglut, atuqhugit aktilaarutit auladjutit pihimayut nuutirlugit inuit igluit ihuaqtumik, piyaangani taapkua tamaita uuktuqtut ihuaqtumik haffumuuna aadjikiiktumik havauhiitigut uvvalu pitquyayut. Kihimi, nunallaani ilaayut aulahimaaqtumik uqautigiblugit ihumaaluutitik mikhaagun ihuarnikkut auladjutit taimaali naluqaqtut huuq ilangit atauttit iglukhainik pingitkaluaqtulugit. **Ihuaqharlugit piyakhat:** Malikhugit maligat, iglunik atuqtut iniqhiyukhat ihuaqhaqtaulutik 10-ni ubluni tuhaqtaulutik. Kihimi, ihuaqhainikkut havauhiit hivituryuuminiaqtut tadjamin. Pidjutait hapkua tuullirningit ilaayut ikitpallaat havaktut tamayallu piyakhat ihuaqhaidjutikhat, imaalu idjuhikhait angayukhiit iglut taapkua utuqqauvallaaqtut inuuhit Ukiuqtaqtumi. Taimaa maligakhaq tunihimaqtilluni hanaqidjutikharnik auladjutikharnik iglungnik iniqtiriyaangat ihuaqhaidjutikharnik, nunallaani ilaayunik ilitturipkaqtaungittun talvuuna pigiaqaqtunik. Kituniliqaa, maligayuyuq avalittumik ihuaqhilimanngittut ukuninnga ihumagiyaayunik.

Iglumik atuqtut ahiruqtiriyut atugallu atugayut: Uqauhiqaqtut maligayut pitquhiuyullu hatqirutaayut naunaipkutiniq “aturnaittunik iglunik atuqtut” atugaqaqtut atugarnik maningnik (“atugayut”) ahiruqtiriyayurluniit piqutinut (“iglumik ahiruqtiriyut”). Unipkaaqaqtut tunuani hapkua naunaitkutit taapkua pidjutiqaqtut akhut ayuqhautinik imaatun ilagiit ningarnikkut, ipiralairniq, ilinganiq, uvvalu nunalituqait.

Havaktut iglukhait

Havaktut iglukhait atadjutiqaqtut kitunun havaakhanun. Nunallaani ilaayut ihumagiyaayut havaktut igluit hivulliyut inuinnaungittut havaktut iglukhainik hilataanit.

Inuit igluqaqtut havaktut iglukhainik atuqtut ihumaalungnarninganik aimavikhaittut, ahiuningani havaamingnik ihariagiyauninginik havaktut iglukhainik iluani 7-ni ubluni, atugat maligaliqinikkut aturiaqaqtunik. Kavamatkut ihumagiyaait havaktut igluit atukaffuktut ihuaqhaqtaulutik kihimi havakti tutqurlugit inmi iglutik. Kihimi, havaktut paqitiyut ayurnaqtumik qiniqhiayaami iglunik nanminiqagtumi niuvvaanikkut.

Nanminiqagtunun Akiliqtugarnun

Akiliqtuqhugit nanminiqagtunun akiliqtugarnun ayurnangniaqtut kikliqarnirmun piinarialgit akiliqtugarnun piyakhat uvvalu akittuqpallaaqtut akiit ilaayut. Nunallaat imaatun Iqaluktuuttiami qayangnautiqaqtut ayuittiaqhimayut havaktut taapkua atauttit munarilimaitpata iglukhamingnik.

Nanminiq Igluqariangani Akittuninginik

Iqaluktuuttiami akituqpallaaqtut, akituvalaangittut amihut inuit, ikayuqtaugaluaqtillugit pipkagaayut Nunavunmi Akiittumik Akiliutinik Ikayuutinik Havaamit.

Nanminiqagtut iglunik atuqtut ayuqhautinik iniqtiqhugit ihuaqhaidjutit uvvalu ihuaqhaidjutikhat, pidjutaayut ihumaliurutigilugit inmi iglutik hivullirmi.

Ayuqhautiqarungnaqhiyut nalvaariami maligaliqinirmut ihumaaluutigiyamingnik pingmat kikliqarmat qaffiyyut maligaliriyiit tunigiami ikayuutinik uumani havaami.

Ihumagiplugit ihuaqhaidjutikhat: Iglumingni nanminiqarniq kiuva?

Iglukhailliurnirmun ayuqhautikhaq piqaqtuq amigaitqiyaniq piqannginnaktunik igluqhanik. Hunat havauhiit iglutigut maliruagakhat pidjutauniaqqatakhurutigiblugu Inuit inmikkut-pivallianirmut?

Amigaittut aadjikiit ayuqhautit hulaqutiyut atauttinun inuuyut aallatqiinit igluni, ilaayut ayuqhautit inugiakpallaarnirmun uvvalu ihuaqhaqtauyunun. Una pidjutaayuuq aadjikiiktumik pidjutinun pidjutiqaqtut hapkununga ayuqhautinun:

- Ukiuqtaqtumi avatiit
- hulaqutit nunalittirnirmun

Kavamat tadja ihumagiyaainik iglukhat pidjutiqaqtut iglukhanik atuqtunik hivuraanit Kanatamit, uqattiaqtut inungnik nanminiq iglukhanik niuvaavingnik pidjutiqaqtumiglu hatqiqhiyaangani iglukhanik aadjikutaanik ukua hivuraani Kanatami atuqtunik.

Tautukhugit iglukhat niuvaanikkut uvvaluuniit maniliqinikkut maniliurutit pidjutiqaqtut atauhiinarmik ihumagiyaamingnik iglutigut. Piqaqtuq ahiagut tautuktuumiyaaqtatik, imaatun ihumablutik iglunik inungnun pilaarutinik uvvaluuniit turaaqhimablutik inungnun piqatigiingnirmik.

Ikayuutauniaqtuq tautuktuumiyaarlugit hunat iglutigut atugakhat kitut havaktauhimayut hapkununga Inuit nunallaanginut pidjutiginiaqtaat, atauhiq pidjutiqaqtuq Inuit ukpiriyainut uvvalu ihariagiyaainut, taimaali tiguarlugit Inuit inmikkut-ihumaliurutait.

- **Huuq inuit atunngittait maligatigut qanuriliurutinga ihuaqhigiami iglukhamingnut akhuurutingit?**
 - Ilangit inuit ilihimangittut hakugiktilaaqtut maligaliqinikkut naahuringinik ihumaginnginmata iglukhamingnik ihumagiyaamingnik pidjutiqaqtunik maligamut.
 - Imaal, kikliqaqtaqtut ihuarniinnut maligap, piqanngitpat maligatigut pihimayumik hatumiarnikkut uvvaluuniin akhuurutigilugu maligatigut itquumadjutaa ayurnaqtuq.
 - Ilangit nunallaani ilaayut ukpiqhilaqtut maligaliqinikkut atuqtumik ayunngiininganik ikayuriangani akturninginik nunalitpallianinginit – ukualluat pidjutaayut aallatqiinik maligaliqinikkut qanurinikhaanik Inuinnarnik nanminik hivunikhamingnik ihuulidjutinik ihuaqhautinik pigiarutinik.

Uqautigilugit piyaangningit maligaliqinikkut ayuqhautit piyariaqaqtut amigaitqiyat inungnun maligatigut iliharnirmun; pidjutiqaqtuq tamatkirumayumik, Inuit-pihimayut, quglukhimanikkut kangiqhidjutiqaqtut, uvvalu aallat-pihimayut upautidjutit ihuaqhariangani tunngavikhat ayuqhautit ilaayut iglutigut ayuqhautit Nunavunmi.